

Stepas Eitminavičius
Dangira Nefienė
Jurga Sadauskienė

Literatūra

5 klasė

II dalis

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

Vilnius, 2017

Turinys

3. Nesenstanti pasakų išmonė

Gudri mergina	8
Gailestingas sūnus	10
Kaip žmogus savo dalią atrado	14
Apie dvylika brolių, juodvarniais lakstančių	21
Našlaitė Elenytė ir Joniukas avinukas	28
Devyniabrolė ir Devyniagalvis	31
SALOMĖJA NĖRIS. Eglė žalčių karalienė	37
ALDONA LIOBYTĖ. Devyniabrolė	58
HANSAS KRISTIANAS ANDERSENAS. Mergaitė su degtukais	94
VIOLETA PALČINSKAITĖ. Mergaitė su degtukais	98
OSKARAS VAILDAS. Laimingasis princas	100
JANINA DEGUTYTĖ. Šaltinėlis	109
VYTAUTAS V. LANDSBERGIS. Arklio Dominyko meilė	114
Apibendriname 3 temą „Nesenstanti pasakų išmonė“	126

4. Nuotyčiai brandina ir suburia draugus

VILĖ VĖL. Kaip mes išgarsėjome	130
MARKAS TVENAS. Tomo Sojerio nuotyčiai	151
Apibendriname 4 temą „Nuotyčiai brandina ir suburia draugus“	178
Apibendriname, ką šiais mokslo metais išmokome	179
Sąvokų žodynėlis	180
Tekstų šaltiniai	182

4

Nuotyčiai brandina ir suburia draugus

Šiomet per literatūros pamokas kalbėjote apie vaikystę, apie išminties šaltinius, skaitėte ir nagrinėjote pasakas. O dabar leisimės į nuotykių pasaulį. Tokių nuotykių, kurie brandina ir suburia draugus.

Skaitydami literatūros kūrinius, mėginsite suprasti, kas yra tikras nuotykis, kaip jis gali pakeisti gyvenimą, ko jis gali pamokyti.

Taip pat svarstysite, kaip nuotyčiai žmogų išbando, grūdina, augina, kaip padeda atrasti tikrų draugų ir puoselėti draugystę.

Agnės Kananaitienės iliustracija Vilės Vėl knygai „Kaip mes išgarsėjome“

*Smagu rašyti vaikams. Knyga vaikams
neturi būti nuglaistyta, rožinė.*

Vilė Vėl

Vilė Vėl (g. 1953) – rašytoja, mokytoja, vadovėlių autorė. Jūsų bendraamžiai jau pamėgo neseniai išleistas nuotykių kupinas rašytojos knygas: „Kaip mes išgarsėjome“, „Pereik tiltą, kvaily“. O Vilės Vėl knyga „Parašyk man iš Afrikos“ 2003 m. tapo Metų knyga vaikams.

Apie apsakymų rinkinį „Kaip mes išgarsėjome“ pati rašytoja pasakoja:

„Knygą norėjau parašyti remdamasi mokyklos gyvenimu. Nors dėstau truputį vyresniems mokiniams, bet mano prisiminimai apie jaunesnius mokinius labai gyvi. Ilgą laiką dėščiau penktų–aštuntų klasių moksleiviams. Trupučiuką jų pasiilgstu. Labai gerai atsimenu, kad beveik per kiekvieną pamoką jie sugebėdavo prajuokinti. Man atrodė, kad taip pat bus ir su vyresnėmis klasėmis, bet vyresni retai kada sugeba prajuokinti. O tie buvo pilni kažkokios energijos. Galbūt iš pasiilgimo to amžiaus vaikų ir kilo noras parašyti knygą apie juos.“

Skaitysime ir nagrinėsime Vilės Vėl apsakymą „Kaip mes išgarsėjome“. Jame pasakojama apie Jūsų bendraamžius: dvynes Dieną ir Živilę bei jų klasės naujoką Mykolą. Vieną dieną jie, niekam nieko nesakę, palieka namus, mokyklą ir iškeliauja...

Ištraukos

Traukinio palydovas pažymėjo mūsų bilietus, nužvelgė kuprines.

- Iš namų bėgat?
  - Ne, važiuojam Šiaurės ašigalio tyrinėt.
  - Na, na, ar tik nesumaišėt krypties: lapkritį iš Šiaurės ašigalio grįžtama.
- Ir paliko mus ramybėj.

Važiavom beviltiškai senu traukiniu. Norint iš tokio kledaro išlipti reikia turėti alpinisto sugebėjimų. Pirmas išsiropštė Mykolas, paėmė Dienos kuprinę, padavė jai ranką. Aš galiu ir pati. Viena ranka laikiau kuprinę, kita įsitvėriau turėklo, o koja graibiau, kur ta siaura lentynėlė, vadinama laipteliu. Buvo baisu, kad durys užsitrenks, suspaus mane ir taip veš kabančią. Bet sveika pasiekiau žemę, traukinys nubildėjo ir likom visiškai vieni tuščioj stotelėj tarp miškų. Rudai dažytas medinis namas kitapus bėgių atrodė apleistas. Niekur nė gyvos dvasios, tik vėjas apsidžiaugė mūsų draugija ir sveikindamasis gūsiomis daužė iš visų pusių. Kilo kvaila mintis vyti traukinį. Net Mykolo įkarštis nuvėso. Bet ilgiau stovėti vėjų pagairėje nebuvo prasmės. Mykolas pasiūlė persirengti stotelės stoginėj – artimiausias tris valandas joks keleivinis traukinys pro čia nevažiuos. Niekas mūsų nematys. Na, trys valandos ne taip daug, pasivaikščioms miške.

Turiu pripažinti, kad slidininko apranga – puikus daiktas. Nežinau, ar tiktų svetimoj planetoj, bet miškams apie Pābradę – pats tas. Lapkritį viskas įmirkę, prisigėrę drėgmės. Su tokiu skafandru ir guminiams gali smigti į samanais, bristi per šlapias žoles ar brautis per lapuočių tankynę. Persirengusi pasijutau drąsiau. Ir Mykolas atsigavo. Jis ėmėsi vadovauti ir jam tai puikiai sekėsi, nes Diena, pasirodo, labai moka vykdyti komandas.

Buvo jau visai prašvitę. Iš pradžių ėjom vieškeliu, nes žemėlapy kairėj buvo ežeras, reikėjo palikti jį šone. Mykolas vis žiūrėjo į mobilųjį, kiek laiko einam, – kito laikrodžio mes neturėjom. Po pusantros valandos įsukom į mišką, dabar Mykolas kas dešimt žingsnių išsitraukdavo kompasą – tikrinosi, ar nepametėm krypties. Kai nespoksavo į kompasą ar mobilųjį, jis pasakojo visokias istorijas. Rugsėjį grybaudamas matęs lūšį. Mokykloj bandęs pasigirti berniukams, bet tie net nesiklausė. Kokią lūšį? Kam tai rūpi? Užtat Diena klausėsi. Todėl Mykolas galėjo mėgautis savo pasakojimu. Jis lenkėsis prie grybo ir staiga pajutęs kažką – jis nežino ką, tik pasidarę neramu. Grįžtelėjęs ir

pamatęs aukštai pušyje prie šakos prisispaudusį rusvą padarą. Iš pradžių sustingęs, o paskui atsiminęs senelio pamokymus ir lėtai lėtai pasitraukęs už artimiausios pušies. O tada pamatęs protą ir barstydamas iš krepšio grybus nuskuodęs pas mamą. Mykolas nevaizduoja drąsuolio ir tai verčia tikėti, kad jis nemeluoja, kad taip ir buvo. Bet senelis nepatikėjęs. Pasakęs, kad toj vietoj lūšių nėra. Diena, užvertusi galvą, apsižvalgė.

– Ne, šitam miške tai jų tikrai nėra, – sako Mykolas. – Tikrinau žemėlapy.

Pamaniau, kad kvaila būti tuo įsitikinusiam. Lūšiai gi nepasakysi, ant kurio medžio tupėti, ji bet kur gali atklysti.

Tada Mykolas pradėjo begalinę istoriją apie Amundseną. Kaip jis dukart ieškojo Pietų ašigalio. Pimąkart nepasisekė. Todėl geriau pasiruošęs po dvejų metų vėl sugrižo, šunų kinkiniu įveikė pusanthro tūkstančio kilometrų ir prieš pat Kalėdàs įsmeigė ašigaly Norvegijos vėliavą. Kaip tyrinėjo Arkties vandenyną. Kaip norėjo perskristi Šiaurės ašigalį, bet pritrūko degalų ir turėjo leistis į ledyną. Po metų Šiaurės ašigalį jis perskrido dirižabliu.

– Mano senelis turi apie jį vokiškų ir rusiškų knygų ir Kazio Borutos „Šiaurės keliones“. Viską jis apie Amundseną žino, – sako Mykolas.

Netikėtai Diena sako:

– Aš irgi žinau. Jo lėktuvas sudužo ir niekas niekada nerado jokių liekanų. Amundseno net kapo nėra.

– Jis jau buvo senas. Žuvo gelbėdamas draugą. Mano senelis sako, kad kiekvieno keliautojo svajonė – šitaip numirti, šlovės viršūnėj, siekiant kilnaus tikslo. Ekspedicijoj, o ne sukriošusiam lovoj... Kai niekas nebenori klausytis apie senus tavo žygius ir mano, kad tu tuščiai giriesi.

Taip, gerų istorijų Mykolas mums parinko. Keliančių ūpą. Bet garsiai nieko nepasakiau: kam dar labiau gadinti nuotaiką. Užtenka, kad oras vis labiau bjuro. Pušys šniokštė, braškėjo, visai čia pat trioškėdamos lūžo senos šakos, o tiesiai ant mūsų krito ir krito vėjo nudraskytos spyglių kekės. Atrodė, kad sninga spygliais. Mykolas peikė sinoptikus – jie vėl nepataikė, žadėjo, kad audra nuslops Žemaitijoje, net Kaūno nepasieks.

– Būtumėm dviratininkų šalmsus pasiėmę, – pareiškė jis tokiu tonu, lyg apmaudu būtų tik todėl, kad tinkamai nepasiruošėm nuostabiai pramogai.

Manau, jis tik norėjo mus padrąsinti. Jei būtumėm čia atsidūrę ne per mano užgaidą, būčiau pasiūliusi grįžti į stotelę. Bet pasakyti, kad apsigalvojau, kad išsigando ne Mykolas, o aš...

Netrukus priėjom jaunuolyną. Žemėlapy čia augo senas šilas. O priešais plytėjo šakų priversta laukymė. Mykolas paaiškino, kad iškirtę medžius šakas palieka ant žemės – kad neirtų dirva. Kitaip vėjas neleistų augti žolei ir žemes išpustytų. Sodinami pušeles, grėbliais prastumdo šakas, padaro šiek tiek vietos – ir viskas. Mykolas apžiūrėjo ūglius ir nustatė – joms ketveri metai. Jau įsikabinusios į dirvą, turėtų augti. Apeiti tą jaunuolyną ar kirsti tiesiai? Kas norės eiti aplink. O turbūt vertėjo. Lipdama per šakas turėjau susirasti kojai saugią vietelę, nes bet kuris aštresnis pagalys galėjo pradurti ne tik gumini batą, bet ir padą. Žiūrėjau tik į žemę. Mykolas surado mums po šakalį šakoms prastumdyti, bet liepė apsisukus jas vėl suversti.

– Ar mums tikrai nereikės per čia grįžti? – paklausiau.

Neišgirdau, ką jis atsakė, nes atviroj vietoj siautėte siautėjo vėjas. Perėjus pusę to lauko prapliupo lietus. Vėjas vis taikėsi blokti lietaus čiurkšles į veidą. Protingiausia būtų buvę gręžtis atgal, bet kitas kraštas buvo arčiau, o mes pavargę. Pagaliau jį pasiekėm. Čia pušys buvo kur kas mažesnės, augo pramaišiu su eglėmis – todėl jų ir neiškirtu.

– Ieškokim eglės, – perrėkė audrą Mykolas.

Tinkamą eglę – kad po ja palindus nei vėjas pūstų, nei lietus lytų, radom ne iš karto. Visai nebepavilkom kojų.

Nusitraukėm lietaus apsiaustus ir sugriuvom ant žemės. Ant užpakalių buvom prisirišę kilimėlius, kad atsisėdus būtų galima atremti nugarą į kuprinę. Kol su Diena ilsėjomės, Mykolas išskleidė virš mūsų nedidelės palapinės stogelį. Buvo įsidėjęs net strypelių jam prilaikyti. Tada ir mes nusiėmėm kuprines – išsitraukėm termosus ir užkandom. Tiesa, didžiąją dalį gėrybių suvalgėm traukiny, bet dabar buvau alkana kaip žvėris. Pasvarsčiau, kad jau turbūt ilgoji pertrauka – po ketvirtos pamokos mes mokykloj valgom pietus. Mykolas ėmė krapštytis po kišenes – ieškojo mobiliojo. Jo nebuvo. Matyt, telefonas iškrito, kai prapliupo lyti. Tada jis, kad nesušlaptų, puolė traukti iš kišenės apsiaustą nuo lietaus ir užmiršo turįs telefoną. Vilties jį surasti nebuvo jokios, bet vis dėlto reikėjo pabandyti, net jeigu jis bus sudrėkęs. Susikrovėm viską, padėjau Dienai užsimauti virš kuprinės apsiaustą nuo lietaus. Ir pamačiau, kad Mykolas įaugo į žemę.

– Kas atsitiko? – Diena apsidairė lūšies, bet ką ten įžiūrėsi per tokį lietų.

– Nėra kompasu, – suvapėjo Mykolas.

Tokio nusiminusio žmogaus gyvenime nebuvo mačiosi. Jis staiga visas subliuško lyg pradurta padanga. Kraustė ir kraustė vis tas pačias kišenes. Jeigu kas nors kitas būtų pametęs kompasą ir telefoną, Mykolas būtų baisiai supykęs ir tas pyktis būtų jį

išgelbėjęs. Bet supratimas, kad jis, jis pats šitaip susimovė, buvo nepakeliamas. Diena lingavo į šonus ir kažką įtemptai mąstė. Iškyla turėjo būti smagi... Jeigu tai būtų buvęs kompiuterinis žaidimas ir jį būtų buvę galima peržaisti...

– Senelis sakė, kad prietaisais pasitikėti negalima. Reikia pačiam įsiminti kryptį...

– Reikėjo palaukti kitos vasaros... – sako Diena.

Jie abu nežiūri į mane. Gal laukia, kad imsiu šaipytis: taip ir maniau, ir panašiai. Keista, važiauvau čia, kad įrodyčiau, jog Mykolas nieko nesugeba. Dabar labiausiai norėjau, kad būčiau buvusi neteisi ir Mykolas mus iš čia kuo greičiau išvestų. Tai neatrodė labai sunku – jaunuolynas kažkur čia pat.

– Diena, kaip ten mūsų mama sako: kas atsitiko, jau atsitiko, svarbiau, kas bus toliau, – sakau lyg atsiprašydama.

Bent jau man atrodė, kad aš atsiprašau.

Klausimai ir užduotys

Suprantame, kad Jūs norite skaityti, skaityti neatsitraukdami, tačiau stabtelėjimas mums padės pamatyti daugiau, giliau.

1. Kodėl minima, kurį mėnesį vaikai važiuoja iš miesto? Argi tai svarbu?
2. Apibūdinkite vietovę, nuo kurios jie pradeda kelionę. Kodėl ši informacija mums, skaitytojams, yra svarbi?
3. „Ir Mykolas atsigavo. Jis ėmėsi vadovauti...“ Kodėl būtent Mykolas?
4. Kaip jums atrodo, kodėl Mykolas pasakoja apie lūšį, apie Amundseną?
5. Živilės (ji yra pasakotoja, būtent ji šią visą istoriją komentuoja) išvada: „Taip, gerų istorijų Mykolas mums parinko. Keliančių ūpą.“ Kas tai: pyktis, liūdesys, apmaudas, baimės ženklas?
6. Mykolas pametė telefoną ir kompasą. Kaip į tai visi draugai reaguoja? Papasakokite apie kiekvieno keliautojo pojūčius. Ar galėtume sakyti, kad jie yra gera komanda? Kodėl?
7. Keliais sakiniais aprašykite iškylos pradžią.
8. Nupieškite, kokius įsivaizduojate kūrinio veikėjus.

Mykolas su Diena susiėmė ir ėmė dairytis, kurgi mums eiti. Neturėjom supratimo, iš kur atėjom. Vienoj pusėj lyg ir buvo šviesiau, ten ir patraukėm. Be laikrodžio nežinai, ar iš tiesų eini ilgai, ar taip tik atrodo. O atrodė, kad einam labai ilgai. Pagaliau tarp medžių ėmė šviestis ir mes pasileidom tekini, nors kuprinės ir daužė nugaras. Bet džiaugsmas tuoj pat atslūgo. Švietė ne jaunuolynas, pelkė. Ne į tą pusę nuėjom. Lijo taip, lyg būtų prasidėjęs tvanas. Vėl susiradom eglę. Labai neblogą, apsup tą mažesnių eglučių, užstojančių nuo vėjo. Mykolas ištiesė stogelį. Išskleidė žemėlapi.

Jei nespainiojom stotelių, tai pasiklysti nebuvo kur. Šiaurėj tekėjo Neris. Ją radė pasroviui prietumėm plentą arba geležinkelį. Pietuose vieškelis, kuriuo trumpai ėjom, greit baigėsi, bet dar piečiau buvo pažymėtas nemažas kelias. Juo irgi prietumėm į vieną pusę geležinkelį, o į kitą – gyvenvietę netoli sienos. Siena buvo rytuose. Prieš ją buvo pažymėtas miško keliukas. Tik jokios pelkės žemėlapy nebuvo. Gal mūsų žemėlapis netikęs? Jame net ir miškas dar neiškirstas. Nors žemėlapių sudarytojams gal jokio skirtumo, ar miškui šimtas metų ar ketveri? O gal mes jau seniai Baltarusijoje? Gal tas miško keliukas užaugo žolėm ir mes jo net nepastebėjom? Neris ir Baltarusijoje teka, nors ir vadinasi Vīlija. Reikėtų eiti į šiaurę iki upės, dar kartą kirsti sieną.

– Pasieny gali nušauti, – mano baimė auga prieš mano norą ir vaizduotė mato tik nelaimių galimybes.

– Kodėl turėtų į mus šaudyti? – klausia Diena.

– Kas gi lapkritį gali tokiu oru eiti per sieną? Aišku, kad kontrabandininkai.

– Vis tiek turėtų pirma įspėti, tik paskui šauti, – Diena bando blaiviai mąstyti.

– Per tokį vėją? Jokio įspėjimo mes neišgirsim.

Geriau jau eiti į šiaurę.

Mykolas pasiūlė apžiūrėti medžius. Kas nežino, kad kerpės auga iš šiaurinės pusės. Cha. Gal kada nors ir augo iš šiaurinės. Dabar jos auga bet kur. Pagal vieną medį šiaurėj buvo pelkė, pagal kitą pelkė buvo vakaruose. O vieno medžio sėkla buvo nukritusi pačiam Pietų ašigaly – kerpės augo į visas pasaulio šalis. Nutarėm apeiti pelkę iš kairės. Ėjom, ėjom, o pelkė vis plėtėsi, todėl mes sukome vis kairiau ir kairiau. Kol staiga pajutau, kad šitą properšą tarp dviejų pušų jau esu mačiusi. Apsidairiau.

– Va ta eglė, po kuria sėdėjom.

– Ar mums susisuko galva? – paklausė Diena.

Ne galva mums susisuko, protelis, ko mes čia atsibeldėm?

– Mes saloj, – pasakė Mykolas.

– Kokioj saloj? – nepatikėjo Diena. – Mes niekur nebridom, ėjom sausuma.

– Nuo lietaus pakilo vanduo, – Mykolas kalbėjo vos girdimai.

Vėl susėdom po egle. Mykolas nebeištempė stogelio.

– Mūsų ieškos, – nepasidavė Diena.

– Niekas nežino, kur mes, – suabejojau.

– O palydovas? Jis mus matė.

– Jis iš pat ryto buvo girtas, – pasakiau aš. – Užuodžiau smarvę. Pareis namo, užmigs ir nė nesužinos, kad mūsų ieško.

– Živile, baik zykti, – pasakė Diena. – Yra ir gerų dalykų. Mums tikrai nepritrūks gėlo vandens. O turėdamas gerti žmogus gali išgyventi keturiasdešimt dienų. Per tą laiką ateis žiema, užšals pelkė ir mes sausom kojom galėsime ją pereiti. Jeigu tik Mykolas nenumirs iš sielvarto, kad pametė tokį gerą kompasą. Bet ir tai tik į naudą, – pasakė. – Mišką pavadins mūsų, Trijų mulkių, vardu.

Ji ėmė verkti ir man pasidarė labai jos gaila. Ir gėda.

– Neverk, Diena, – apkabinau.

Labai norėjau ir aš paraudoti, bet buvo sarmata Mykolo.

– Ką mes dabar darysim? – paklausiau.

Mykolas tarytum to ir laukė:

– Reikia ištvirti tris keturias dienas. Per tą laiką baigsis audra ir mes iš čia išbrisis.

Jis dar pamąstė.

– Įsirengti gūžtą, kad nesušaltumėm. Paskui maistą padalyti į keturias dalis, po dalį dienai. Aš turiu tris šokolado plytas. Senelis manęs į mišką neišleidžia be šokolado. Paėmiau mums visiems.

Diena nusišluostė ašaras ir ėmė rengti sau guolį. Mykolas įbedė kelias lazdas po egle, jas apvijom eglių šakom, kad vėjas nepūstų, o viduj krovėm ir krovėm šakas.

– Jau gana, – po kurio laiko ėmė kartoti Diena, bet Mykolas jos neklausė, pjovė ir pjovė, vis nuo kitos eglės, kad medeliai per daug nenukentėtų.

Pagaliau Diena atsigulė ant suneštos krūvos, susirietė į kamuolį ir gulėjo užsi-merkusi. Kaip maža meškutė savo kinyje. Tik tada pamačiau, kad ji visa tirta.

– Dienai šalta, – pasakiau Mykolui.

– Arba jai kyla karštis, – pridūriau.

– Jai reikia karštos arbatos, – pasakė Mykolas.

Ne tik arbatą, beveik visą atsineštą vandenį buvom išgėrę. Gali būti, kad teks gerti tiesiai iš balos.

– Ar tu gali Lietuje užkurti laužą? – paklausiau aš.

– Galiu, jei man padėsi.

Jis ištempė virš Dienos stogelį, uždengė ir jį eglių šakom. Dienai liepė nusirengti striukę, sudėjom ant jos visus drabužius iš kuprinės – džinsus ir megztinius, tada dar užklojom striuke. Diena bijojo likti viena – o jeigu mes paklysim ir jos neberasim? Mykolas pažadėjo, kad šakas laužui mes rinksim grandinėle: aš neisiu ten, iš kur nesimato mūsų palapinės, o Mykolas neišleis iš akių manęs. Jis pasiėmė katiliuką, termosius, sausą spiritą laužui įkurti ir išėjom.

Netoliese radom jau seniau audros išverstą pušį. Po styrančiom ore šaknim susidarė įduba, bent jau iš vienos pusės jos nesiekė vėjas. Prilaužėm nuo pušų išdžiūvusius šakelių, Mykolas sakė, kad jos ir šlapios dega. Bet jos labai plonos, todėl reikėjo labai daug. Prisirankiojom pagalių ir nuo žemės, bet reikėjo žiūrėti, kad būtų ne audros nudraskytos žalios šakos ir kad būtų be spyglių. Spygliai užsidegę spragsi ir kyla į viršų. O aš virš laužo lačiau Dienos apsiaustą nuo lietaus, reikėjo saugotis, kad jis nepradegtų.

Atsiminiau, kad prie raisto mačiau aviečių, nulaužiau porą stumbų. Mykolas nuskuto žievę, supjaustė trumpais pagaliukais ir dar perskėlė juos pusiau. Subėrė viską į Dienos termosius. O į kitus užsiplikėm arbatžolių. Mykolas sakė, kad mums visiems reikia karšto gėralo.

Keliskart buvau įkišusi galvą į palapinę nuraminti Dienos. Ji gulėjo užsimerkusi. O jeigu ji numirs? Dieve, neleisk Dienai numirti. Tegu ji pasveiksta. Pamaniau, kad labai tiktų mainais už Dievo gerumą ką nors pažadėti – tai vadinama įžadais. Pažadėjau, kad nebepavyduliausiu, kad labai džiaugsiuos jos ir Mykolo draugyste ir visai juos palaikysiu. Bet suabejojau, ar tai tikrai didelė auka. Mykolas man nebelabai patiko. Na, jis toks, toks... silpnas. Todėl dar pažadėjau daugiau Dienos nebeerzinti, nekalbėti nieko, kas ją skaudintų. Niekada gyvenime. Prisiniačiau, kad močiutė sakė nežadėti to, ko negali ištesėti, bet pamaniau, kad gal to gyvenimo ne kažin kiek ir liko.

Arbata buvo saldi ir neturėjo jokio kvapo, net dumbly nedvokė. Diena klusniai išgėrė visą puodelį. Buvom sušalę, net arbata nesusildė. Įsiknisom į šakas. Tik dabar pasidarė aišku, kam Mykolas jų tiek daug priplovė. Aš atsigučiau Dienai iš vieno šono, o Mykolas iš kito, kad ji sušiltų. Nieko nekalbėjom. Diena lyg užmigo.

Niekada nemaniau, kad audra miške kelia šitokią triukšmą. Mačiau filme, kaip ruošiasi pakilti erdvėlavis, – iš pradžių jis baisiai riaumodamas spjauo ugnį. Ir pušys aplinkui šniokštė lyg milžiniški liepsnos liežuviai. Atrodė, kad netrukus išskrisim į kos-

mosą. Audra priminė gyvą padarą – ji pailsdavo, trumpam išsikvėpdavo ir vėl imdavo siausti su dar didesniu piktumu. Kartais užsnūdavo, bet ir per miegus klausiausi audros. Nubudusi tiesdavau ranką link Dienos. Visai kaip mama čiupinėjau jos kaktą.

– Mykolai, Diena šlapia, nors gręžk, ką daryti?

Mykolas išlipa virš šakų. Jis liepia Dienai rengtis, kiekvieną drabužį paduoti man ir sakyti, ką duoda. O aš turiu įsidėmėti, kur yra kas, nes visiškai tamsu. Nežinau, kaip jis atsiminė savo drabužius, bet juos nusirengė, o paskui po vieną davė Dienai, kad apsiliktų. Tada ėmė iš manęs šlapius Dienos drabužius ir jais rengėsi – kad išdžiūtų ant kūno. Ir dar liepė Dienai apsimauti jo kombinezoną, o pats apgraibom susirado krūvoj džinsus ir juos apsimovė. Išverstą į kitą pusę Dienos kombinezoną liepė man pasidėti po šonu. Iš vidaus sušlapusias slidininko kelnes ne taip paprasta išdžiovinti tokioj drėgmėj. Dabar aš gulėjau vidury, apsikabinusi Dieną. O Mykolas prisispaudė nugarą prie mano nugaros. Jiems abiem buvau šilumos šaltinis. Gulėjau nemiegodama. Mąščiau, kad apsirikau dėl Mykolo. Nors ir ne taip įsivaizdavau didvyriškumą. Už tai, kad išdžiovinai ant savęs draugo drabužius, niekas neduoda medalių. Bet tik labai stiprus žmogus taip gali.

Klausimai ir užduotys

1. Diena, Živilė ir Mykolas pasiklydo miške. Jų nelaimės prasideda. Kaip jie elgiasi?

Pasidalykite į tris grupes: pirma domėsis, kaip elgiasi (ką konkrečiai daro) Mykolas, antra – kaip jaučiasi Živilė, trečia – ką daro Diena. Parašykite trumpą jų veiksmų planą.

2. Kaip jums atrodo, kas šiuo metu vadovauja iškylai? Kodėl taip manote?

3. Ar galėtume teigti, kad Diena ir Živilė yra išlepintos mergaitės?

4. Ištraukos pabaiga: „Gulėjau nemiegodama. Mąščiau, kad apsirikau dėl Mykolo. Nors ir ne taip įsivaizdavau didvyriškumą. Už tai, kad išdžiovinai ant savęs draugo drabužius, niekas neduoda medalių. Bet tik labai stiprus žmogus taip gali.“

Kaip pasikeičia Živilės požiūris į Mykolą? Kodėl?

5. Ką šioje situacijoje patartumėte Dienai, Živilei, Mykolui, jeigu jie būtų ne kūrinio veikėjai, o Jūsų pažįstami? Jeigu Jūs turėtumėte galimybę su jais pasikalbėti.
6. Kalbate su savo bendraamžiu apie šį apsakymą. Dar nežinote, kas atsitiks toliau. Kokią kelionės pabaigą numatote?

Toliau kūrinyje pasakojama, kaip elgiasi Dienos ir Živilės mama. Žinia apie dukterų dingimą ją pasiekia Islandijos sostinėje Reikjāvike, kur ji dalyvauja mokslinėje konferencijoje. Mama nutaria skubiai skristi namo.

O kas miške nutinka Dienai, Živilei ir Mykolui?

Rytą temperatūra Dienai nebepakilo, bet ji gulėjo visiškai be jėgų. Vėjas lyg ir rimo. Vėl su Mykolu kūrėm laužą. Vos užvirė vanduo, lyg to tepalaukusi, vėl įsisiautėjo audra. Smukom pas Dieną. Reikėjo labai valdytis, kad neprarytum viso šokolado, kad sučiulptum tik tiek, kiek skirta šiam rytui.

– Miškas mūsų nepriima, – sako Diena.

Jeigu aš jai paprieštarausiu, ar tai reikš, kad sulaužiau įžadus?

– Be abejo, – sakau. – Mes gi ne po egle gulim, ne eglisakius pasiklojom ir ne jais užsiklojom. Ne pušys mus nuo vėjo užstoja ir ne iš balos vandenį semiam. Mes patys vieni atstatėm krūtines audrai.

– O kodėl aš sergu?

Sukrutėjo Mykolas:

– Todėl kad savo kelyje susitikai virusą ir jam patikai. „Štai tas kūnas, kuriame aš dauginsiuos ir puotausiu kelias dienas“, – apsidžiaugė virusas ir tavyje apsigyveno. Kaip naujoj planetoj ateiviai. Jokios mistikos čia nėra.

– Viskas pasaulyje tikslinga, – sako Diena. – Žinau, kas aš esu virusui, o kokia jo prasmė man?

– Gal ne tau. Gal man – kad žinočiau, kokia tu man brangi, – kitoj vietoj ir kitu metu nebūčiau to sakiusi garsiai ir dar Mykolui girdint.

Mintyse pasakiau sau ir daugiau: „Dabar žinau, kad nieko negalima daryti iš piktumo ar pavydo. Pykdama suardai pasaulio harmoniją, sukeli audras.“

– O kokia prasmė tau, Mykolai?

– Aš racionalus žmogus. Burtais netikiu.

– Kalbu ne apie burtus, o apie supratimą.

– Na, jeigu jūs kalbat apie patirtį... Aš supratau, kad ne viską galiu. Neužtenka išstarti „Noriu!“ Turiu paisyti gamtos dėsnių.

Laikas slinko lėtai. Mykolas išlindo į lietu. Gal savo reikalais.

– Diena, ar tau neatrodo, kad Mykolas per daug geras?

Diena nieko neatsakė.

Jis grįžo su keliom liepos šakom. Nuskuto viršutinį žievės sluoksnį. Grauzėm nuo pagalių likusią žievę – ją vadina karna. Iš karnų seniau pindavo vyžas. Ilgai kramtant tas požievis pavirsta drebučiais. Skonis panašus kaip vyšnios sakų. Gal ir nelabai sotu, bet alkį malšino.

Norėjau pakelti nuotaiką. Ėmiau pasakoti, kaip mes kasmet vasarą atvažiuosim pasižiūrėti, ar gražiai auga jaunuolynas. O paskui užsidirbsim milijoną ir niekam neleisim to miško iškirsti. Ir žmonės vadins jį Dienos šilu.

– Geriau būtų pavadinti jį Živilės vardu, – sako Diena.

– Kodėl?

– Niekas nesupras, ką reiškia „Dienos“. Manys, kad „ne nakties“.

– Tai gerai, – sakau aš, – mokslininkai nuspręš, kad ta vieta šviesi, todėl šventa.

Mes su Diena juokėmės, o Mykolas nė nešyptelėjo. Gal jis dar neišmoko suprasti, kada Diena juokauja?

– Mykolai, ar tau nejuokinga?

– Man paralyžiavo juoko kauliuką. Išsigandau, ir smegenyse apmirė ta sritis, iš kur kyla džiaugsmas.

– Ir man taip buvo, – sako Diena. – Atsimeni, Živile, kaip mus užpuolė šuo? Norėjau rėkti, bet iš baimės užspaudė gerklę ir galėjau tik švokšti.

– O kada tu atgavai balsą?

– Kai šeiminkė nusivedė šunį.

– Tai dabar Mykolas nesijuoks, kol negrįšim namo?

– Mykolai, o tas keliautojas, kurį gelbėjo Amundsenas, ar jis žuvo? – klausia Diena.

– Nobilė? Ne, jo ir „Italijos“, taip vadinosi dirižablis, įgulos ilgai ieškojo. Nobilė vienas lakūnas rado po mėnesio, o įgulą išgelbėjo rusų laivas.

– Kodėl jie buvo ne vienoj vietoj?

- Nežinau. Turbūt susipyko. Žmonės, kai būna sunku, dažnai susipyksta.
- Bet mes nesipykstam? – išsigandusi sako Diena.
- Palauk, dar yra laiko, – sakau aš, bet prisimenu įžadus ir prikandu liežuvį. Kurį laiką tylim.
- Man kaip tik, – sako Diena. – Tinkamo gerumo.
- Apie ką tu kalbi? – klausia Mykolas.

Tik aš žinau, kad ji kalba apie Mykolą. Baisiai jie vienas kitam tinka. Neketinu daugiau dėl to jaudintis. Ir ne dėl įžadų. Kam man tokia kebeknė? Geriau jau aš dūsausiu dėl jauno Amundseno. Jis pasiekė Pietų ašigalių vien tam, kad būtų garsus. Ir mes išgarsėsime. Mokykloj visi pirštais badys: „Va, čia tie, kur miške pasiklydo.“

Sutemo. Staiga vėjas nurimo ir pasidarė tylu tylu. Atrodė, kad Žemėj nebeliko nieko, kas skleidžia bent mažiausią garsą, tik mes. Kaip būtų gerai, jei sulauktumėm kokio nors ženklų, kad žmonija neišmirė. Galėtų koks lėktuvas skristi.

- Mes girdim tylą ir matom tamsą, – pasakė Diena.

Aš apsverčiau į kojų pusę ir iškišau galvą per skylę.

- Žiūrėkit, – pašaukiau.

Pro mūsų eglės šakų tarpą švietė žvaigždė. Gal ta pati, kurią matė mama, kai mes gimėm.

- Gal ir mama į tą pačią žvaigždę žiūri, – pasakė Diena.

- Ar mama žino, kad mes dingom? – pasvarsčiau aš.

– Keista, – sako Mykolas. – Visada norėjau, kad mano mama mažiau laiko praleistų ligoninėj. O dabar džiaugčiausi, jei sunkių ligonių būtų tiek, kad ji visai neturėtų laiko rūpintis dėl manęs.

- Nemanau, kad mūsų tėvai apskritai eina į darbą, – sako Diena.

- Kažin, ar mūsų mama spėjo perskaityti savo pranešimą?

Taip, geriau jau būtų spėjusi. Gal tėtis jai nepasakė apie mūsų pražuvimą? Ir ji sužinos tik tada, kai parsgris. O tada jau mes būsime namie.

Tai bent prisidirbom! Kaip reikės pasižiūrėti mamai ir tėčiui į akis. Kad nors nelaimė būtų atsitikusi netyčia, o dabar patys kalti.

– Jums neleis su manim draugauti, sakys, kad tai aš prikalkinau važiuoti į mišką, kad norėjau pasigirti.

Iš tiesų. Kaip mes suprantamai paaiškinsim, ko čia atvažiuom? Taip žiūrėdama į žvaigždę ir užmigau.

Tik įmigau, pajutau, kad Diena purto mane įsitvėrusi į žastą.

– Paklausk, – kas čia? – vapėjo man į ausį.

Ne iš karto nubudau tiek, kad galėčiau klausytis. Pagaliau išgirdau. Joks gyvas padaras tokio kraupaus garso skleisti negali. Ateiviai. Apėmė toks siaubas, kad negalėjau nė pakrutėti. Nė kvėpuoti negalėjau, jaučiau, kad tuoj uždusiu.

– Čia džipas, – pasakė Mykolas.

Ir aš vėl įkvėpiau oro.

– Gal pasieniečiai? – su viltim paklausė Diena.

– Arba kontrabandininkai, – pasakė Mykolas.

Taip, žmonija išliko, bet kažkodėl ši žinia nekėlė didelio džiaugsmo. Jie važiavo neužsidegę šviesų.

– Kaip jie mato patamsy?

– Turi prietaisus.

– Tai jie pasieniečiai, – norėjo tikėti Diena.

– Nebūtinai. Naujausią techniką pirma išbando nusikaltėliai.

Sustojo čia pat, vos už trisdešimties metrų nuo mūsų.

– Jie gerai mato judančius objektus ir atpažįsta žmones iš kūno šilumos.

– Ar jie mus pamatys?

– Ne, per eglėšakius neįžiūrės.

Jaučiu, kaip Diena rausiasi gilyn. Staiga sustoja.

– Mes tik miške pasiklydę vaikai, jie gali mus išgelbėti, – sako ji.

– Mes pavojingi liudininkai, – jie nuskandins mus pelkėj, – sakau aš.

Paskui atvažiuoja dar viena mašina ir mes matom, kaip tamsūs siluetai juda nuo vienos mašinos prie kitos.

– Ką jie ten neša?

– Tikrai ne cukrų, – sako Mykolas. – Ir ne lietuviškas knygas.

Vienas siluetas atsiskyrė nuo visų ir eina tiesiai į mus. Kilo noras pašokti ir bėgti bet kur.

– Tyliau, tyliau, – šnabždėjo Mykolas.

Turbūt jis irgi norėjo klykti.

Įsitvėrėm su Diena viena į kitą. Užsimerkiau. Ir išgirdau srovenant čiuurkšlę. Jis tik šlapinosi. Tik šlapinosi.

Kai jie išvažiavo – pirma vieni, paskui kiti, mes dar kurį laiką bijojom kalbėti.

- Čia privažiuojama vieta, – pasakė Mykolas. – Rytoj seksim vėžem ir rasim kelią.
- Eisim tuo keliu ir prieisim juos, – sakau aš.
- Mes būsim atsargūs, – sako Mykolas. – Neišsiduosim, kad matėm.
- Mykolai, aš bijau, – sako Diena. – Palydėk mus su Živilė į lauką.
- Tai jau ne, – sakau aš. – Savo reikalus mes be Mykolo atliksim.

Iš tiesų buvo labai baisu. Atrodė, kad bet kas gali stovėti už kiekvienos pušies. Mes jų nei girdim, nei matom, o jie stebi per akinius, kaip pritupiam už eglučių.

Klausimai ir užduotys

1. Kaip dabar jaučiasi mūsų iškylautojai? Pirma grupė pasakos apie Dieną, antra – apie Mykolą, trečia – apie Živilę. Užsirašykite po kelias citatas, kurios leis jums pagrįsti savo mintis.
2. Ar galėtumėte teigti, kad dabar jų padėtis yra blogesnė, nes atsirado didesnis pavojus?
3. Ar tvirtintumėte, kad jie apie savo tėvus visiškai negalvoja, tik apie save? Aiškindami cituokite.
4. „Norėjau pakelti nuotaiką.“ Tai Živilės, pasakotojos, pripažinimas. O gal ir Mykolas, ir Diena stengėsi kitiems kelti nuotaiką?
5. Gal baimė yra pagrindinis Živilę, Dieną ir Mykolą dabar užvaldęs jausmas?
6. Nupieškite, kaip būtent šioje situacijoje atrodo trys kūrinio veikėjai. Palyginkite, kuo šie piešiniai skiriasi nuo ankstesnių.

Prabusdama apstulbau nuo triukšmo. Aplink čiulbėjo, čekšėjo, čirškėjo. O aš maniau, kad paukščiai rudenį išskrenda.

- Kas čia? – paklausė Diena.
  - Tas, kur rékauja, yra kékštas, o ciepsi zylė, – atsakė Mykolas.
  - Ne, ne paukštis!
- Įsiklausėm.
- Čia prekinis traukinys!

Mykolas riedėte išriedėjo iš palapinės, o mes jam iš paskos. Dunksėjo nelabai toli.

Už pelkės kilo saulė. Tik įtarei ją ten esant, nes akys bijojo į tą pusę net pažvelgti. Užtat galėjai matyti orą – saulės spinduliai švietė kiaurai per dar smulkesnį drėgmės darinį nei rūkas.

– Aš žinau, ką dabar pasakytų mano senelis.

– Ką, Mykolai?

– Dievas apžiūrėjo pasaulį. Ir jam labai patiko viskas, ką jis pats sukūrė!

– Ar tu vėl atgavai savo juoko kauliuką?

– Taip, – sako Mykolas. – Tie šunsnukiai dar labiau išgąsdino, bet išvažiavo mūsų nepastebėję ir aš vėl galiu džiaugtis.

Nė arbatos nebevirė, tik įsimetę į burną po neapsakomo skanumo šokolado gabaliuką, patraukėm vėžėmis. Bet jos netrukus atvedė prie vandens. Įsibridom. Toliau pabaksnojom pagaliu – vanduo sems guminukus per aulo viršų.

– Ne amfibijom gi jie atvažiavo, čia neturėtų būti labai gilų, – sako Mykolas.

Bristi reikėjo netoli – kitas krantas ranka pasiekiamas. Mykolas ėmė autis kojas.

– Tu po ligos, aš tave pernešiu, – sako jis Dienai.

Mykolas labai liesas ir pusę galvos žemesnis už Dieną.

– O jeigu tu Dienos neišlaikysi ir jūs pargriūsit į balą ir abu išsimaudysit?

Mykolas mąsto.

– Vilkas, – sako Diena.

Pamaniau, kad ji sako „vilks“. Man ar Mykolui? Pasižiurėjau, į ką ji taip spokso.

Iš tiesų kitoj pusėj balos stovėjo vilkas ir žiūrėjo į mus.

– Ei, ar tik jūs – ne tie pradingę vaikai?

Tik tada pamatėm vyrą. Rudom ir samanų spalvos dėmėm išmargintais drabužiais, žemėtu veidu jis neišsiskyrė iš miško. Su juo dar – du... trys... keturi vyrai. Ar ne jie buvo atvažiavę naktį?

Vyrai su šunim atbrenda per balą. Plačiai šypsosi.

– Ko nesidžiaugiat? – klausia vienas.

– Kas jūs tokie? – klausia Diena.

– Mes? Lietuvės pasieniečiai. Radom keistas vėžes.

– Va ten, – mosteli Mykolas. – Ten, kur yra mūsų palapinė, naktį kažkas kažką krovė iš vieno automobilio į kitą. Patamsy nelabai kas matėsi.

– Puiku, įrengsim pasalą, – sako vienas. – Jūs išbadėję? Sušalę? Einam į dalinį.

Čiumpa mane po pažasčia ir perneša per balą. Kai pastato ant žemės, sakau:

– Aš ne raštas.

– Ko anksčiau nesakei? Būčiau paleidęs.

Aš nė nešypteliu.

– Tie vaikai visai nusilpę. Gal jus panešti? – klausia tas vyresnysis.

Bet mes einam savom kojom, jie neša tik mūsų kuprines. Vienoj vietoj laukia visureigis – su pasienio žymėm. Jie tikrai pasieniečiai. Vyrų kažkam paskambina. Turbūt todėl dalinų mūsų jau laukia greitoji. Gydytoja leidžia pasieniečiams pavaišinti mus sriuba.

– Kai atvažiuos tėvai, vešim jus į ligoninę, – sako ji.

Mes valgom tylėdami. Bet kai atvažiuoja mama su tėčiu, Diena bliudama puola mamai ant kaklo. Mama verkia ir juokiasi vienu metu.

Kiek dienų mes buvom miške? Kodėl mama jau čia? O gal ji net neišskrido iš Vėlniaus, gal audra jai sukliudė?

– Mama, ar tu perskaitei savo pranešimą? – klausiu aš.

– Mano pranešimą perskaitė Jana Žerovnik, – sako mama. – Jis turėjo didelį pasisekimą.

Mama išsitraukia mobilųjį ir paskambina Janai Žerovnik. Kiek suprantu, konferencija dar tebevyksta. Jana Žerovnik paskelbia per mikrofoną, kad mes atsiradom.

– Jie klausia, ką jūs veikėt.

– Mes tyrinėjom pasaulį.

Ir visi ploja. Geriau jie plotų mamos moksliniam darbui. Kokia sarmata!

– Tėti, kodėl jūs su mama mūsų nenubaudėt? – paklausė Diena po kelių dienų. – Ir su Mykolu nedraudžiat draugauti. Kodėl?

– Didvyrių niekas nebaudžia, – sako tėtis.

– Mes nieko gražaus nepadarėm, – sakau aš.

– Žvaigždutės mūsų, – apkabina mus abi tėtis, – pats didžiausias didvyriškumas, kad padėjot vienas kitam ir išlikt gyvi. Ką šiandien gavot mokykloj?

– Aš dešimt, mano ežerai buvo mėlyni.

– Aš negavau nieko, bet iš manęs visi juokėsi, – sako Diena.

– Kodėl?

– Kad aš Ąfrikos upes ir ežerus nupiešiau rožinius, kaip flamingų kojos.

– Sesytės gudruolytės, viso pasaulio upėse ir ežeruose atsispindi dangus. Todėl jie yra dangaus spalvos – ir mėlyni, ir rožiniai.

Klausimai ir užduotys

1. Keliais sakiniais apibūdinkite, kaip Vilė Vėl baigia šią istoriją.
2. Kokia dabar yra Živilės, Dienos ir Mykolo savijauta?
3. Diena, Živilė ir Mykolas po šios istorijos pasirodo savo klasėje. Suvaidinkite, apie ką būtų kalbama.

Apibendriname

1. Skaitėte ir nagrinėjote keturias ištraukas. Dabar sugalvokite visoms joms pavadinimus ir paaiškinkite, kodėl būtent tokius sugalvojote.
2. Grupėse pasitarkite ir pasakykite, kokia yra šio apsakymo tema.
3. Tęsdami darbą grupėse, išsiaiškinkite, kokia yra šio kūrinio pagrindinė mintis. Ką rašytoja norėjo jums pasakyti?
4. Kokius jums svarbius, rūpimus klausimus šis apsakymas kelia ir svarsto?
5. Išsamiau aptarkite apsakymo veikėjus Dieną, Živilę ir Mykolą. Kas geriausiai juos apibūdina: jų poelgiai, kalba, mintys, kitų nuomonės apie juos?
6. Ar galite teigti, kad Živilė, Diena ir Mykolas yra neatsakingi žmonės? Kodėl?
7. Prisiminkime Dienos mintį: „Mišką pavadins mūsų, Trijų mulkių, vardu.“ Kaip manote, ar taip apie save galvoja Živilė ir Mykolas?
8. Tėvai išsigandę. Štai ką sako dvynių tėvas Reikjavike esančiai savo žmonai:

„Nomeda, tu čia niekuo negali padėti. Mes su Mykolo tėvais sukėlėm ant kojų visą Lietuvą. Gali būti, kad jie pėsčiom išėjo pas Mykolo senelį. Kariuomenė šukuoja Labanoro girią. Labai trukdo audra. Kai ką nors žinosiu, paskambinsiu.“

Ar Živilė, Diena ir Mykolas tokiu būdu išgarsėjo?

9. Kaip jaučiasi kūrinio veikėjai jūsų bendraamžiai: džiaugiasi, kad išgarsėjo, ar jaučia gėdą? Pagrįskite savo mintį cituodami.
10. Perskaitykite Živilės ir Mykolo balsus:
„Prisiminiau, kad močiutė sakė nežadėti to, ko negali ištesėti.“
„Aš žinau, ką dabar pasakytų mano senelis.“
Ką svarbaus jie pasako apie mūsų keliautojus?
11. Norite geriau pažinti savo bendraklasius? Gerai apgalvokite ir užduokite po vieną klausimą bendraklasiui. Klausimas turi būti susijęs su kūrinio „Kaip mes išgarsėjome“.
12. Žaidimas „Taip ir ne“. Mėginkite įspėti, kurį veikėją turi galvoje bendraklasis. Užduokite jam klausimus apie būdo savybes, apie poelgius, o jis gali atsakyti tik dviem žodžiais: „taip“ arba „ne“.
13. Pasirinkite iš šio kūrinio Jums pačią įdomiausią, gyviausią, vaizdingiausią ištrauką, perskaitykite ją garsiai ir paaiškinkite, kodėl ir kuo ši Jums patiko.
14. Šio kūrinio pasakotojas yra Živilė. O Jūs papasakokite apie kelionę kito veikėjo – Dienos arba Mykolo – vardu?
15. Palyginkite seseris Dieną ir Živilę. Kuo jos panašios ir kuo skiriasi?
16. Su kuriuo bendraamžiu norėtumėte išsamiau pasikalbėti apie Vilės Vėl apsakymą?

Man atrodo, kad jie yra labai drąsūs. Mykolas tiek daug visko moka, aš net stebiuosi. Gal todėl, kad turi tokį gerą senelį? Mergaitės galėjo būti kantresnės.

Greta

Vis galvoju, ko jie pasimokė. O gal dar kada nors išsiruoš į tokią kelionę? Kūrinyje kalbama apie gerus žmones. Jie nesutriko, padėjo vieni kitiems. Man atrodo, kad atsiprašys suaugusiųjų. Diena turbūt yra labai išlepusi, jeigu iškart susirgo. Visgi juos reikėjo nubausti.

Ieva

Jie yra žiopliai. Patys gerai nežinojo, kur vyks. Ėjo ir negalvojo, kaip atgal grįš. Juk pametė kompasą, telefoną. Pasiklydo. Mulčiai.

Mantas

17. Jūs – režisierius, norite pagal šį apsakymą sukurti filmą. Glaus-tai pristatykite savo filmo idėją.
18. Pasirinkite ir suvaidinkite kurią nors vieną kūrinio sceną.
19. Rašydami Jums šį vadovėlį paprašėme Vilę Vėl, apsakymo au-torę, keliais sakiniais kreiptis į Jjus, penktokus. Štai kuo rašytoja su Jumis pasidalijo:

Buvau ligų maišelis, sėdėjau prie lango ir žiūrėjau į purviną sniegą. Kai pagaliau mane išleido į lauką, išbandžiau kietą taką, spyglių paklotę po pušimis, samanais. O tada iš anapus plento atėjo kaimynė su.... Iki tol aš, atrodo, nė nežinojau, kad pasaulyje yra kitų vaikų. O stebukle! Dabar aš turėjau draugę – rudaakę mergaitę tamsiais garbanotais plaukučiais. Mano vienvė baigėsi. Ir nuo tos akimirkos prasidėjo tikras gyvenimas. Kiek žaidimų mūsų laukė, kiek nuotykių!

Vilė Vėl

Kodėl autorė Jums papasakojo apie vienvės pabaigą?

20. Įvertinkite savo darbą: kaip Jums sekėsi nagrinėti šį apsakymą?

Kaip pavyko:

- nusakyti apsakymo temą;
- paašškinti pagrindinę mintį;
- apibūdinti veikėjus;
- raiškiai perskaityti.

21. Perskaitykite kitus du Vilės Vėl knygos apsakymus: „Goda“ ir „Brolis“. Pasiruoškite ir aptarkite juos klasėje. Kokius Jums svarbius klausimus kelia ir svarsto rašytoja šiuose apsakymuose?

Pasvarstykite

1. Susipažinote su trimis Mykolais (Mikėmis) iš trijų kūri-
nių („Vaikų karas“, „Mikė melagėlis“, „Kaip mes išgarsė-
jome“). Kuo jie panašūs ir kuo skiriasi?
2. Jūs esate arba Mykolas, arba Živilė, arba Diena. Pasiklys-
tate miške, audra. Kaip suktumėtės iš nepavydėtinos pa-
dėties?
3. Į kokią nuotykingą kelionę Jūs norėtumėte išsiruošti? Su
kuo keliautumėte? Ką norėtumėte patirti, kaip save iš-
bandyti?
4. Ar patirti nuotykiškai sustiprino Živilės, Dienos ir Mykolo
draugystę? Kodėl?
5. Kodėl Vilė Vėl būtent taip pavadino savo apsakymą?

Agnė
Kananaitienė
ilustracija Vilės
Vėl knygai „Kaip
mes išgarsėjome“

Apie ką norėtumėte parašyti?

Iš pradžių perskaitykite du bendraamžių rašinius. Kuris Jums labiau patiko? Kodėl? Kas juose gerai pavyko, o ką siūlytumėte taisyti, tobulinti? Šių abiejų rašinių tema – „Bet mes neišsigandome“.

Pirmasis rašinys

Gal nesigirsiu, bet kartą mes pasielgėme iš tiesų gražiai. Išėjome trise į mišką grybauti: aš, mano vyresnis brolis ir draugas. Štai kas mums atsitiko.

Tą mišką gerai pažinojome. Ne sykį čia buvome. Tad tą dieną pasiėmę sumuštinų patraukėme į pačią gilumą. Draugui buvo šiek tiek neramu, man irgi, bet brolis tik juokėsi. Perėjome tokį upelį ir atsidūrėme tankumyne. Girdėjome, kad čia auga daug baravykų.

Tik staiga draugas net aiktelėjo. Gal už dešimties metrų – vilkas. Jis nekruta. Ir mes nejudame. Pagaliau nugalėjome baimę. Brolis labai labai tyliai aiškino, kad turime atsargiai trauktis atgal. Mat jis kažkur skaitė, kad reikia į vilką žiūrėti ir nuo jo trauktis.

Mums nieko neatsitiko. Suaugusiems žmonėms nepapasakojome, kas mums atsitiko. Nenorėjome, kad jaudintųsi. O mes daugiau ten tikrai jau neisim.

Dominykas

Antrasis rašinys

Man leido po pietų nueiti pas draugę. Jos gimimo diena. Buvo labai linksma. Mama paskambino, kad jau grįžčiau atgal. Išėjome atgal trise.

Iš pradžių buvo labai linksma: juokėmės, dainavome. Bet staiga prie mūsų sustojo mašina. Jaunas vyras paklausė, ar jie nepasiklydo. Mes priėjome ir pradėjome aiškinti, kad tikrai reikia važiuoti kitu keliu. Jie paprašė įsėsti į mašiną ir parodyti.

Buvo linksma, tai nieko blogo ir nepagalvojome. Truputį pavažiavę supratome, kad tie du vaikinai nėra geri. Kaip dabar kuo greičiau nuo jų pabėgti? Mano draugė nesutriko: ji paprašė sustoti, nes toje vietoje, kur pradėjome važiuoti, pametė telefoną. Iš pradžių norėjo išleisti tik ją vieną, bet draugė įrodė, kad greičiau trise rasime ir tada parodys kelią. Kai nuėjome truputį toliau, kuo greičiau ėmėme nuo jų bėgti. Pabėgome.

Man atrodo, mes blogai pasielgėme, kad lipome į nepažįstamų žmonių mašiną. Kartais drauges ir save pagiriu, kad mes nesutrikome, neaimanavome, o sugebėjome pabėgti.

Ugnė

O dabar rašykite patys viena iš siūlomų ar savo sugalvota tema.

1. Smagiausia mano kelionė.
2. Didžiausias mano patirtas išbandymas.
3. Jei būčiau keliavęs kartu su Živile, Diena ir Mykolu.
4. Draugą pažinsi nelaimėje.
5. Kuo mums svarbios nuotykingos kelionės?
6. Kuo man patiko Mykolas (Diena, Živilė)?

Agnė
Kananaitienė
ilustracija Vilės
Vėl knygai „Kaip
mes išgarsėjome“

Apibendriname 4 temą „Nuotykių brandina ir suburia draugus“

1. Kaip nuotykių mus brandina? Kaip tai, kas atsitinka nepaprastomis aplinkybėmis, mus keičia? Pasakykite po du teiginius. Kalbėdami remkitės savo patirtimi ir grožiniais kūriniais.
2. Ar tikrai nuotykių suburia draugus? Savo nuomonę pagrįskite nagrinėtais kūriniais.
3. „Draugą pažinsi nelaimėje“, – ne kartą tai girdėjote. Ar šiame skyriuje nagrinėti kūriniai patvirtina mūsų protėvių išmintį?
4. Suvaidinkite be žodžių kurio nors aptarto kūrinio ištrauką. Kiti pamėgins įspėti, kas buvo vaidinama.
5. Kuris veikėjas ir kodėl jums patiko labiausiai?
6. Iš visų skaitytų ir nagrinėtų kūrinių išsirinkite patį išmintingiausią ir gražiausią sakinį. Užrašykite jį lapelyje. Savo lapelius sukabinkite mokytojo nurodytoje vietoje. Galėsite ir Jūs, ir kitos klasės paskaityti.
7. Pasidalykite į keturias grupes: sukurkite po vieną gyvąją skulptūrą kuriam nors kūriniai ar jo veikėjui – sustinkite tokia poza, kad primintų skulptūrą; vėliau paaiškinkite, ką norėjote pavaizduoti.
8. Apie ką šios temos pamokose nebuvo kalbėta, o, Jūsų nuomone, tai labai svarbu?

Įsivertinkite, ko išmokote, ką sužinojote išnagrinėję temą „Nuotykių brandina ir suburia draugus“

1. Įsivertinkite, kaip Jums sekėsi skaityti ir nagrinėti šio skyriaus kūrinius:
  - a) kaip pavyko suprasti kūrinių pagrindines mintis?
  - b) kaip pavyko išdėstyti savo nuomonę ir ją apginti?
  - c) kaip pavyko parašyti rašinį?
2. Atsiverskite savąjį skaitytojo dienoraštį. Suraskite įdomiausią temos mintį, kuria norėtumėte pasidalyti su draugais. Išklauykite jų įdomiausių minčių ir jas kartu aptarkite.
3. Parašykite laišką draugui (žr. patarimus I d. p. 121) ir jame papasakokite, ką asmeniškai svarbaus patyrėte ir išgyvenote skaitydami šios temos kūrinius, ką svarbaus iš jų apie gyvenimą, žmonių santykius sužinojote.

Apibendriname, ką šiais mokslo metais išmokome

Kryžiažodis

Sukurkite po vieną kryžiažodį – remkitės abiejų vadovėlio dalių kūriniais ir užrašais savo sąsiuvinuose. Pasidaliję kryžiažodžiais su draugais, juos išspręskite.

Viktorina

Pasidalykite į grupes. Kiekviena grupė tegul parengia dvylika įdomių, žaismingų klausimų iš visų keturių vadovėlio temų.

Baigiamąją metų pamoką skirkite klasės viktorinai.

Literatūrinė metų šventė

Prisiminkite labiausiai pavykusius šių metų klasės kūrybinius darbus: vaidinimus, parašytus rašinius ir kitus kūrinėlius, raiškiai skaitytas eiles ir prozos ištraukas, pieštas iliustracijas, dainuotas dainas, sekta pasakas ir kita. Pasvarstykite ir apie naujus kūrybinius sumanymus, kurie tiktų Jūsų šventei.

Išsirinkite klasėje kūrybinę grupę, kuri, remdamasi Jūsų visų kūriniais, sudarytų literatūrinės metų šventės scenarijų ir suorganizuotų smagią šventę.

Pagalvokite, kokioje neįprastoje vietoje šią pavasario šventę surengsite, kokią muziką, kokias dekoracijas šventei parinksite, ką pasikviesite į svečius.